

HO NA LE TSHEBEDISANO E TSWELLANG E MABAPI LE PONALETSO HO TSA LEKGETHO KA PHAPANYETSANO YA LESEDI

Tshwane, 22 Pudukwana 2021 – Ponaletso ya Lekgetho le Phapanyetsano ka Lesedi ebile taba e ka sehloohong lenanetsamaisong la lekgetho la matjhabeng bekeng e fetileng nakong eo ho neng ho tshwerwe dikopano tse tletseng tsa boiteko ba *Africa Initiative and OECD Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes* (Global Forum).

Foramo ena ya Lefatshe ka Bophara e ile ya kgakola Boiteko ba Afrika ka 2014 ho netefatsa hore dinaha tsa Afrika di na le bokgoni ba ho kgola molemo ba dintlafatso ho tsa ponaletso ya lefatshe mmoho le phapanyetano ya lesedi hore ho tle ho lwantshwe bothata ba ho qojwa ha tefo ya lekgetho. Sena se bohlokwa le ho feta pele jwalokaha se bonahetse ka tshenolo ya se bitswang *Pandora Papers* mmoho le kgolo e tswellang e mabapi le phapanyetsano ya othomathiki ya lesedi la lekgetho.

Tlase boetapele ba Khomishenara-Kakaretso wa Bolaodi ba Lekgetho Kenya, Mong. Githii Mburu le Khomishenara Kieswetter, bao ka ho fapana ha bona e mong e leng Modulaestulo ha e mong e le Motlatsamodulasetulo wa Boiteko ba Afrika, kopano e ile ya amohela Rwanda e bileng naha ya 32 ya ho saena [Tumellano ya Yaoundé](#). Bona ke boitlamo bo matla twantshong e mabapi diphallo tse seng molaong tsa ditjhelete (Illicit Financial Flows (IFFs) ka thuso ya phapanyetsano ya lesedi la lekgetho. Thomo ya boetapale bona e ile ya atoloswa ka selemo se seng.

Kopano ena ya 10 ya Boiteko ba Afrika e bone boemedi bo tswang dinaheng tse fetang tse 26 tsa Afrika tse ikemiseditseng ho ba le kgatelopele ho bapa le dipilara tse pedi tse mawala tsa Boiteko ba Afrika, e leng: (i) ho phahamisa phadimeho le boikitlaetso ba Afrika mmoho le (ii) ho ntshetsa pele bokgoni ba dinaha tsa Afrika ho tse mabapi le ponaletso le phapanyetsano ka lesedi.

Ka lebaka la ditholwana tsa lenaneo la lona le bitswang *Train-the-Trainer* le kgakotsweng ka 2021, ke bahlanka ba fetang 2 000 ba tswang dinaheng tsa Afrika ba ileng ba rupellwa ka ditaba tsena tsa phapanyetsano ka lesedi ka 2021. Afrika Borwa e bile le bahlanka ba 2 ba phethetseng lenaneo lena la *Train-the-Trainer* mme ke bahlanka ba bang ba tlatsitso ba 60 ba SARS ba ileng ba rupellwa ka metjha ya phapanyetsano ka lesedi ke bahlanka bana ba babedi ho fihlela jwale, mme ho sa na le dithupelo tse ding tse rerilweng dikgweding tse tlang. Ereka ha bokgoni ba kaho ba 38% ba Foramo ya Lefatshe ka Bophara bo tobile Afrika ka 2021, Khomishenara Kieswetter o tobokeditse bohlokwa ba ho tswela pele ho kganna bokgoni bona ba Phapanyetsano ka Lesedi (EOI) kontinenteng ho lwantshana le ho qojwa ha tefo ya lekgetho. Tswelopele ya Sehlopha sa Tshebetso se mabapi le Thuso ya ho Tshelwa

ha Madiboho le ho fumanawa hape ha Ditseko tsa Lekgetho ka lebaka la phapanyetsano e sebetsang hantle ka lesedi e ile ya ananelwa.

Kopano e tletseng ya 14 ya Foramo ya Lefatshe ka Bophara e bile le bakgathatema ba 700 ho tswa mabatoweng a 130 le ho tswa mekgatlong e 12 ya matjhabeng.

Foramo ya Lefatshe ka Bophara e sebedisitse monyetla ona wa kopano e tletseng ho keteka sehopotso sa 10 sa lenaneo la Kaho ya Bokgoni le Phihlollo mmoho le katleho ya lona ya ho kgontsha dinaha tse ntseng di tswela pele ho fumana lekgetho le hlokehang haholo.

Kopano ena e tletseng ebile le dipuisano tsa maemo a phahameng tse mabapi le ponaletso le phapanyetsano ka lesedi tshebeletsong ya ho iphumana hape ha ikonomi; mmoho le seo re ithutileng sona ka tshebedisano ya mafapha a fapaneng mmoho le diphephetso tseo re tjamelaneng le tsona leetong lena la phapanyetsano ka lesedi.

Khomishenara Kieswetter, eo hape e leng Motlatsamodulasetulo wa Foramo ya Lefatshe ka Bophara, o ile a ananela Phapanyetsano ya Othomathiki ka Lesedi (EOI) mmoho le ho ananelwa ha mofuta wa bobedi wa Maemo a Tshwanang a ho Tlaleha (CRS).

Afrika Borwa e fane ka data ya CRS mabatoweng a 76 a balekane; ha ka lehlakoreng“ le leng ho bile le mabatowa a 96 a phethetseng boitlamo ba ona ba phapanyetsano le Afrika Borwa. Ntle le ho ya ka botebo hodima palo le boleng bo tlalehilweng pakeng tsa SARS le balekane ba yona, Tlaleho ya Selema ka seng ya Foramo ya Lefatshe ka Bophara e bolela hore ka 2020, ho bile le phapanyetsano ya othomathiki ya lesedi la diakhaonto tsa ditjhelete tse fetang 75 million lefatsheng ka bophara, le akaretsang .paloyohle ya thepa e tsamayang ho EUR 9 trillion

“Erekaha dimotlolo tsa kgwebo di ntse di ya di fetohela ho ba dijithale, tseo e seng tsa lehae le tsa moyeng mme le madiboho a nnete e se e se taba e kaalo tlhahisong le tsamaisong ya dithoto le ditshebeletso, metheo ya naha ya lekgetho e tlasa kगतello e kgolo. Tshebedisano le Bolaodi ba tsa Makgetho ka sepheo sa ho ntlafatsa tikoloho ya tsa lekgetho e kgothaletsa tshebedisano e matla ho tse bohlokwa hore ho tle ho kgolwe molemo wa ponaletso ya lekgetho le phapanyetsano ka lesedi. Re ntse re tswela pele hantle leetong la rona la ho aha *SARS e bohlale ya sekwalekwale eo botshepehi ba yona bo sa belaelweng, e tlang ho hlompfuwa le ho tlotlwa ke bohle*. Hwa bohlokwa mona ke ho tlatsetsa bokgoni ba rona ba batho ho fumana thuso ho tswa ditheknolojeng tse kgontshang sena tse kang manollo ya data le bohlale ba maiketsetso mmoho le tshebediso ya metjhine e ithutang manollo ya dipalopalo. Ha re ntse re eketsa le ho atolosa tshebediso ya data, EOI le AEOI ke karolo ya motheo o bohlokwa wa data o tshehetsang data ya rona e batsi ya mekga ya boraro hore kgontsha ho fokisa balefalekgetho le bahwebi ba sa ikobeleng tefo ya lekgetho. Ho se

ikobele tefo ya lekgetho ho tla ba thata le ho baka ditjeo tse hodimo mme kahoo ke ipiletsa ho balefalekgetho le bahwebi ho etsa se nepahetseng le ho ikobela tefo ya lekgetho ka boithaopi," ho rialo Khomishenara Kieswetter.

Ho fumana lesedi le fetang lena mabapi le taba ya ponaletso ya lekgetho mmoho le phapanyetsano ka lesedi, ka kopo sheba tse latelang:

- [Statement of outcomes of the 10th Africa Initiative meeting, 15 November 2021](#)
- [Statement of outcomes of the 14th OECD Global Forum Plenary, 19 November 2021](#)

Ho fumana lesedi le fetang lena, ikopanye le SarsMedia@sars.gov.za